

Enheten för EU:s inre marknad

YTTRANDE
2020-06-17 Dnr 2020/00103-3

Finansdepartementet

Idéburen välfärd (SOU 2019:56)

Er referens Fi2019/04187/K

Kommerskollegium ansvarar för frågor som rör utrikeshandel, EU:s inre marknad och EU:s handelspolitik. Kollegiets uppdrag är att verka för frihandel. Det innebär att vi verkar för fri rörlighet på den inre marknaden och för liberaliseringar av handeln mellan EU och omvärlden samt globalt.

Yttrandet inskränker sig till de delar av betänkandet som berör kollegiets ansvarsområden.

1 Definition av idéburen aktör och den fria rörligheten för tjänster

Utredningen lämnar förslag på definition av idéburen aktör, i syfte att förbättra förutsättningarna för denna typ av aktörers deltagande i offentlig välfärdsverksamhet. Vidare föreslår utredningen att idéburna aktörer som uppfyller definitionen ska kunna registrera sig i ett särskilt register. Såvitt kollegiet förstår är syftet med registreringen att olika regelverk och beslut ska kunna knytas till de organisationer som finns i registret, som exempelvis reglerna om reserverande av kontrakt om upphandling eller deltagande i valfrihetssystem om välfärdstjänster.

Enligt utredningen är registreringsförfarandet inget tillståndsförfarande och faller därmed utanför tjänstedirektivets tillämpningsområde. Kollegiet vill betona att så länge registreringen inte är nödvändig för att tjänsteutövaren ska få tillträde till eller utöva tjänsteverksamhet är det inte fråga om ett tillståndsförfarande enligt tjänstedirektivet.¹

¹ Jfr. artikel 4.6 tjänstedirektivet.

För att en idéburen organisation ska falla inom den föreslagna definitionen krävs bland annat att den är en juridisk person. Utredningen poängterar att det inte krävs att det är en svensk juridisk person, vilket Kommerskollegium välkomnar. Även utländska idéburna aktörer kan komma att vara intresserade av att exempelvis delta i offentliga upphandlingar på välfärdsområdet. Vi noterar dock att värdeöverföringar enligt den föreslagna definitionen endast tillåts till andra idéburna aktörer som är registrerade i det svenska systemet (och till forskning). Det kan göra det mindre attraktivt för utländska idéburna aktörer att vilja registrera sig, och medföra att de går miste om möjligheten att ingå en grupp av idéburna aktörer för vilka kontrakt om upphandling eller valfrihetssystem av välfärdstjänster är reserverade. Kommerskollegium saknar resonemang i utredningen om huruvida detta är förenligt med den fria rörligheten för tjänster och de grundläggande EU-rättsliga principerna för offentlig upphandling.

2 Reserverande av kontrakt för upphandling eller valfrihetssystem rörande välfärdstjänster för idéburna aktörer

Kollegiet kan konstatera att det redan idag finns en möjlighet att reservera kontrakt för upphandling av välfärdstjänster för organisationer som uppfyller vissa kriterier. Dessa kriterier är snarlika men motsvarar inte den definition av idéburen aktör som utredningen föreslår. Utredningens förslag går därför utöver det som regleras i upphandlingsdirektivet. Enligt Kommerskollegium krävs ytterligare analys av huruvida det är förenligt med de grundläggande EU-rättsliga principerna, i synnerhet mot bakgrund av att existerande regler om reserverande av kontrakt är snävt formulerade. Parallella regler för reservation av kontrakt om upphandling av välfärdstjänster, men för organisationer av delvis olika karaktär, tycks enligt kollegiet också vara svårtillämpat för de upphandlande myndigheterna.

Utredningen redogör utförligt för vilket rättsligt utrymme som finns för att införa ytterligare regler för reserverande av kontrakt eller valfrihetssystem för idéburna aktörer (och konstaterar att rättsläget är oklart). Enligt Kommerskollegium har utredningen dock inte tillräckligt redogjort för *behovet* av ytterligare regler på detta område och varför de övriga förslag som utredningen lämnar (exempelvis informationsuppdrag till Upphandlingsmyndigheten) inte är tillräckligt. Att reservera kontrakt för en viss typ av aktörer innebär naturligen att deltagandet av andra aktörer begränsas. Det bör därför nogt analyseras huruvida en sådan begränsning är proportionerlig.

3 Valfrihetssystem utan gränsöverskridande intresse ska inte omfattas av de grundläggande principerna

Utredningen föreslår att lagen om valfrihetssystem ska ändras så att det framgår att de grundläggande EU-rättsliga principerna inte ska gälla vid avsaknad av ett gränsöverskridande intresse. Kommerskollegium noterar att detta skulle bli ett brett undantag som gäller generellt och inte endast för idéburna aktörer. Kollegiet vill framhålla att det kan vara svårt att avgöra när det finns ett gränsöverskridande intresse, och att det därmed finns risk för felaktig tillämpning som kan innebära en överträdelse av EU-rätten.

Ärendet har avgjorts av enhetschefen Agnès Courades Allebeck i närvaro av ämnesrådet Sara Sandelius, föredragande. I den slutliga handläggningen har även ämnesrådet Anna Egardt och utredaren Fredrik Ahlstedt deltagit.

Agnès Courades Allebeck

Sara Sandelius